

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. sausio 24 d.*

„Socialinė politika — Direktyva 2003/88/EB — 7 straipsnis — Teisė į mokamas kasmetines atostogas — Nacionalinės teisės aktuose nustatytas reikalavimas teisei įgyti — Darbuotojo nebuvimas darbe — Teisės į atostogas trukmė, atsižvelgiant į nebuvimo darbe pobūdį — Direktyvai 2003/88 prieštaraujantys nacionalinės teisės aktai — Nacionalinio teismo vaidmuo“

Byloje C-282/10

dėl *Cour de cassation* (Prancūzija) 2010 m. birželio 2 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. birželio 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Maribel Dominguez

prieš

Centre informatique du Centre Ouest Atlantique,

Préfet de la région Centre

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts ir U. Løhmus, teisėjai A. Rosas, E. Levits (pranešėjas), A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz ir A. Arabadjiev,

generalinė advokatė V. Trstenjak,

posėdžio sekretorė R. Šereš, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. gegužės 17 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- M. Dominguez, atstovaujamos advokatų H. Masse-Dessen ir V. Lokiec,
- *Centre informatique du Centre Ouest Atlantique*, atstovaujamo advokato D. Célice,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues, A. Czubinski ir N. Rouam,
- Danijos vyriausybės, atstovaujamos S. Juul Jørgensen,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels ir M. Noort,

* Proceso kalba: prancūzų.

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. van Beek ir M. Van Hoof,
susipažinęs su 2011 m. rugsėjo 8 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL L 299, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 381) 7 straipsnio aiškinimo.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant ginčą tarp M. Dominguez ir jos darbdavio *Centre informatique du Centre Ouest Atlantique* (toliau – CICOA) dėl M. Dominguez prašymo suteikti mokamas kasmetines atostogas, kuriomis nebuvo pasinaudota laikotarpiu nuo 2005 m. lapkričio mėn. iki 2007 m. sausio mėn. dėl nedarbingumo, suteikto patyrus nelaimingą atsitikimą, ir, nepatenkinus šio prašymo, sumokėti piniginę kompensaciją.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

- 3 Direktyvos 2003/88 1 straipsnyje nurodyta:

„Tikslas ir taikymo sritis

1. Ši direktyva nustato būtiniausius saugos ir sveikatos reikalavimus dėl darbo laiko organizavimo.

2. Ši direktyva taikoma:

a) minimaliam <...> kasmetinių atostogų laikui <...>

<...>“

- 4 Šios direktyvos 7 straipsnis suformuluotas taip:

„Kasmetinės atostogos

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad kiekvienas darbuotojas turėtų teisę į bent keturių savaičių mokamas kasmetines atostogas pagal nacionalinės teisės aktais ir (arba) praktika nustatytas teisės į tokias atostogas ir jų suteikimo sąlygas.

2. Minimalus mokamų kasmetinių atostogų laikas negali būti pakeistas kompensacija, išskyrus tuos atvejus, kai yra nutraukiami darbo santykiai.“

5 Šios direktyvos 15 straipsnyje numatyta:

„Palankesnės nuostatos

Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės taikyti arba priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie yra palankesni darbuotojų saugos garantijų ir sveikatos apsaugos atžvilgiu, arba palengvinti ar leisti kolektyvinių sutarčių arba susitarimų, sudarytų tarp darbdavių ir darbuotojų, kurie yra palankesni darbuotojų saugos garantijų ir sveikatos apsaugos atžvilgiu, taikymą.“

6 Direktyvos 2003/88 17 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės gali nukrypti nuo tam tikrų šios direktyvos nuostatų. Šioje direktyvoje nenumatyta jokia nuo 7 straipsnio leidžianti nukrypti nuostata.

Nacionalinės teisės aktai

7 Darbo kodekso L. 223-2 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta:

„Darbuotojas, kuris pagrindžia, kad per referencinius metus pas tą patį darbdavį faktiškai išdirbo bent mėnesį, turi teisę į atostogas, kurių trukmė nustatoma skaičiuojant dvi su puse darbo dienos atostogų už kiekvieną išdirbtą mėnesį, tačiau bendra atostogų trukmė negali viršyti trisdešimties darbo dienų.“

8 Pagal Darbo kodekso L. 223-4 straipsnį:

„Apskaičiuojant atostogų trukmę mėnesio darbu prilyginami keturių savaitių arba 28 darbo dienų laikotarpiai. Mokamų atostogų laikas, <...> kompensacinio poilsio laikotarpiai, <...> motinystės atostogos, atostogų dienos, suteiktos dėl darbo laiko sutrumpinimo, ir nepertraukiami iki vieno metų trukmės laikotarpiai, per kuriuos darbo sutarties taikymas sustabdomas dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos, yra laikomi faktinio darbo laikotarpiu <...>.“

9 Prie nacionalinės socialinio draudimo įstaigų darbuotojų kolektyvinės sutarties pridėto tipinio reglamento XIV straipsnio ketvirtoje pastraipoje nustatyta:

„Teisė į mokamas atostogas nesuteikiama už tuos metus, kuriais dėl ligos ar tęstinės ligos darbuotojas nedirbo dvylika ar daugiau mėnesių iš eilės <...>. Teisė į mokamas atostogas vėl atsiranda sugrįžus į darbą, o atostogų trukmė nustatoma proporcingai faktiniam darbo laikui, už kurį dar nebuvo suteiktos kasmetinės atostogos.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 M. Dominguez, kuri nuo 1987 m. buvo įdarbinta CIOCA, taikoma nacionalinė socialinio draudimo įstaigų darbuotojų kolektyvinė sutartis. Vykdamas iš namų į darbą ji patyrė nelaimingą atsitikimą ir nuo 2005 m. lapkričio 3 d. iki 2007 m. sausio 7 d. nedirbo.

11 M. Dominguez kreipėsi į *Jurisdiction prud'homale* (Darbo ginčų teismą), paskui į *Cour d'appel de Limoges* (Limožo apeliacinį teismą) dėl prašymo už šį laikotarpį suteikti jai 22,5 dienos mokamų atostogų, o šio prašymo nepatenkinus, – sumokėti piniginę kompensaciją.

12 Šiems teismams atmetus M. Dominguez reikalavimus, ji pateikė kasacinį skundą. Ji tvirtina, kad vykstant į darbą patirtas nelaimingas atsitikimas yra nelaimingas atsitikimas darbe ir jam taikoma ta pati tvarka kaip ir pastaruoju atveju. Be to, pagal Darbo kodekso L. 223-4 straipsnį skaičiuojant mokamas atostogas jos darbo sutarties sustabdymo dėl vykstant į darbą patirto nelaimingo atsitikimo laikotarpis turi būti prilygintas faktiniam darbo laikui.

- 13 Atsižvelgęs į Teisingumo Teismo praktiką dėl Direktyvos 2003/88 7 straipsnio taikymo, *Cour de Cassation* suabejojo, ar atitinkamų nacionalinės teisės nuostatos atitinka šį straipsnį.
- 14 Šiomis aplinkybėmis *Cour de cassation* (Kasacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Direktyvos 2003/88 <...> 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ji draudžia tokias nacionalinės teisės nuostatas ar praktiką, pagal kurias teisė į mokamas kasmetines atostogas įgyjama tik per referencinį laikotarpį faktiškai išdirbus minimalų dešimties dienų (arba vieno mėnesio) laikotarpį?
  2. Teigiamai atsakius į pirmąjį klausimą, ar Direktyvos 2003/88 <...> 7 straipsnis tiek, kiek jame numatyta konkreti darbdavio pareiga suteikti darbuotojui, dėl sveikatos problemų nedirbusiam metus ar ilgiau, mokamas kasmetines atostogas, įpareigoja dviejų privačių asmenų ginčą sprendžiantį nacionalinį teismą netaikyti tam prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos, kurioje numatyta, kad tokiu atveju norint įgyti teisę į mokamas kasmetines atostogas per referencinius metus reikia faktiškai išdirbti bent dešimt dienų?
  3. Ar dėl to, kad Direktyvos 2003/88 <...> 7 straipsnyje nedaromas joks skirtumas tarp darbuotojų, kurie per referencinį laikotarpį nedirbo dėl įvykusio nelaimingo atsitikimo darbe, profesinės ligos, nelaimingo atsitikimo vykstant į darbą ar neprofesinės ligos, visi darbuotojai pagal šią nuostatą turi teisę į vienodos trukmės mokamas atostogas, neatsižvelgiant į su sveikata susijusią jų nebuvimo darbe priežastį, ar šią nuostatą reikia aiškinti taip, kad ji nedraudžia nustatyti skirtingos mokamų atostogų trukmės, nelygu darbuotojo nebuvimo darbe priežastis, nes tam tikrais atvejais nacionalinė teisė numato ilgesnį už direktyvoje [2003/88] nustatytą minimalų keturių savaičių atostogų laikotarpį?“

Dėl pirmojo klausimo

- 15 Pateikdamas pirmąjį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ja draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos arba praktika, kuriose numatyta, kad teisė į mokamas kasmetines atostogas įgyjama tik per referencinį laikotarpį faktiškai išdirbus minimalų dešimties dienų arba vieno mėnesio laikotarpį.
- 16 Šiuo klausimu primintina, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką kiekvieno darbuotojo teisė į mokamas kasmetines atostogas turi būti laikoma ypatingos svarbos Sąjungos socialinės teisės principu, nuo kurio negalima nukrypti ir kuri kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos turi įgyvendinti laikydamosi tik aiškiai pačioje 1993 m. lapkričio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 93/104/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL L 307, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 197), kodifikuotoje Direktyva 2003/88, nustatytą ribų (žr. 2001 m. birželio 26 d. Sprendimo *BECTU*, C-173/99, Rink. p. I-4881, 43 punktą; 2009 m. sausio 20 d. Sprendimo *Schultz-Hoff ir kt.*, C-350/06 ir C-520/06, Rink. p. I-179, 22 punktą ir 2011 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *KHS*, C-214/10, Rink. p. I-11757, 23 punktą).
- 17 Vadinasi, Direktyvą 93/104 reikia aiškinti taip, kad ja draudžiama valstybėms narėms vienpusiškai apriboti visiems darbuotojams garantuotą teisę į mokamas kasmetines atostogas ir nustatyti tokią sąlygą, dėl kurios kai kurie darbuotojai šia teise negalėtų pasinaudoti (minėto Sprendimo *BECTU* 52 punktą).
- 18 Todėl nors valstybės narės savo vidaus teisės aktuose gali įtvirtinti naudojimosi teise į mokamas kasmetines atostogas ir šios teisės įgyvendinimo tvarką, vis dėlto jos negali nustatyti jokios pačios šios teisės atsiradimo sąlygos (žr. minėto Sprendimo *Schultz-Hoff ir kt.* 46 punktą).

- 19 Taigi Direktyvos 93/104, kodifikuotos Direktyva 2003/88, reikalavimams įgyvendinti būtina vykdymo ir taikymo tvarka, kiek tai susiję su naudojimosi teise į mokamas kasmetines atostogas sąlygomis, gali skirtis, tačiau šia direktyva valstybėms narėms neleidžiama apskritai nenumatyti pačios aiškiai kiekvienam darbuotojui suteikiamos teisės (minėtų sprendimų *BECTU* 55 punktą ir *Schultz-Hoff ir kt.* 47 punktą).
- 20 Be to, kadangi Direktyvoje 2003/88 nedaromas skirtumas tarp darbuotojų, per referencinį laikotarpį nesančių darbe dėl laikinojo nedarbingumo atostogų, ir faktiškai per šį laikotarpį dirbusių darbuotojų (žr. minėto Sprendimo *Schultz-Hoff ir kt.* 40 punktą), iš to išplaukia, kad, kalbant apie darbuotojų, kuriems teisėtai suteiktos laikinojo nedarbingumo atostogos, teisę į mokamas kasmetines atostogas, kuri pagal šią direktyvą suteikiama visiems darbuotojams, valstybė narė negali šiai teisei nustatyti reikalavimo faktiškai būti išdirbusiam šios valstybės nustatytą referencinį laikotarpį (minėto Sprendimo *Schultz-Hoff ir kt.* 41 punktą).
- 21 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ja draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos arba praktika, pagal kurias teisė į mokamas kasmetines atostogas įgyjama tik per referencinį laikotarpį faktiškai išdirbus minimalų dešimties dienų arba vieno mėnesio laikotarpį.

Dėl antrojo klausimo

- 22 Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2003/88 7 straipsnį reikia aiškinti taip, jog nagrinėjant privačių asmenų ginčą reikia netaikyti šiam 7 straipsniui prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos, kurioje numatyta, kad tokiu atveju norint įgyti teisę į mokamas kasmetines atostogas per referencinius metus reikia faktiškai išdirbti minimalų laikotarpį.
- 23 Visų pirma reikia nurodyti, kad klausimas, ar nacionalinės teisės nuostata, kiek ji prieštarauja Sąjungos teisei, turi būti netaikoma, kyla tik tuomet, jei šios nuostatos negalima aiškinti taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę.
- 24 Šiuo atžvilgiu iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad nacionaliniai teismai, taikydami nacionalinės teisės aktus, turi juos aiškinti kuo labiau atsižvelgdami į aptariamą direktyvos formuluotę ir tikslą, kad būtų pasiektas direktyvoje numatytas rezultatas ir laikomasi SESV 288 straipsnio trečios pastraipos. Ši pareiga nacionalinę teisę aiškinti taip, kad aiškinimas atitiktų Sąjungos teisę, iš tiesų pagrįsta pačia Sutarties dėl ESV sistema, nes sudaro sąlygas, kad nacionaliniai teismai, nagrinėdami gautas bylas, pagal savo kompetenciją užtikrintų visišką Sąjungos teisės veiksmingumą (žr., be kita ko, 2004 m. spalio 5 d. Sprendimo *Pfeiffer ir kt.*, C-397/01-C-403/01, Rink. p. I-8835, 114 punktą; 2009 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Angelidaki ir kt.*, C-378/07-C-380/07, Rink. p. I-3071, 197 ir 198 punktus bei 2010 m. sausio 19 d. Sprendimo *Kücükdeveci*, C-555/07, Rink. p. I-365, 48 punktą).
- 25 Žinoma, šis nacionalinės teisės aiškinimo, kad atitiktų Sąjungos teisę, principas yra ribotas. Nacionalinio teismo pareigą aiškinant ir taikant atitinkamas vidaus teisės normas atsižvelgti į direktyvos turinį riboja bendrieji teisės principai ir ji negali pagrįsti nacionalinės teisės aiškinimo *contra legem* (žr. 2008 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Impact*, C-268/06, Rink. p. I-2483, 100 punktą ir minėto Sprendimo *Angelidaki ir kt.* 199 punktą).
- 26 Pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas susidūrė su tokiu apribojimu. Kaip jis teigia, Darbo kodekso L. 223-2 straipsnio pirma pastraipa, kurioje numatyta, kad norint įgyti teisę į mokamas kasmetines atostogas per referencinius metus reikia faktiškai išdirbti bent mėnesį, neatitinka Direktyvos 2003/88 7 straipsnio aiškinimo.

- 27 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, jog Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principas reikalauja, kad nacionaliniai teismai pagal savo kompetenciją visus veiksmus atliktų atsižvelgdami į visą vidaus teisės sistemą ir taikydami joje pripažintus aiškinimo metodus, kad būtų užtikrintas nagrinėjamos direktyvos veiksmingumas ir priimtas ja siekiamą tikslą atitinkantis sprendimas (žr. 2006 m. liepos 4 d. Sprendimo *Adeneler ir kt.*, C-212/04, Rink. p. I-6057, 111 punktą ir minėto Sprendimo *Angelidaki ir kt.* 200 punktą).
- 28 Vadinas, pagrindinėje byloje Darbo kodekso L. 223-4 straipsnis, kuriame numatyta, kad kai kuriems nebuvimo darbe laikotarpiams netaikomas reikalavimas faktiškai būti dirbus per referencinį laikotarpį, yra neatskiriama vidaus teisės dalis, į kurią turi atsižvelgti nacionaliniai teismai.
- 29 Iš tiesų, jeigu Darbo kodekso L. 223-4 straipsnį nacionalinis teismas aiškintų taip, kad nebuvimo darbe dėl vykstant į jį patirto nelaimingo atsitikimo laikotarpis turi būti prilyginamas nebuvimui darbe dėl nelaimingo atsitikimo jame, siekiant visiško Direktyvos 2003/88 7 straipsnio veiksmingumo, šis teismas nesusidurtų su šio sprendimo 26 punkte minėtu apribojimu aiškinti Darbo kodekso L. 223-2 straipsnį, kad jis atitiktų Sąjungos teisę.
- 30 Šiuo atžvilgiu reikia patikslinti, kad Direktyvos 2003/88 7 straipsnyje nedaromas joks skirtumas tarp darbuotojų, per referencinį laikotarpį nesančių darbe dėl laikinojo nedarbingumo atostogų, ir faktiškai per šį laikotarpį dirbusių darbuotojų (žr. šio sprendimo 20 punktą). Iš to išplaukia, kad darbuotojo, per referencinį laikotarpį nesančio darbe dėl su sveikata susijusių priežasčių, teisei į mokamas kasmetines atostogas valstybė narė negali nustatyti reikalavimo faktiškai būti išdirbusiam šį laikotarpį. Be to, pagal Direktyvos 2003/88 7 straipsnį kiekvienas darbuotojas, nesvarbu, ar jis per referencinį laikotarpį yra laikinojo nedarbingumo atostogose dėl nelaimingo atsitikimo, įvykusio darbe ar kitur, arba dėl ligos, nesvarbu, koks jos pobūdis ar priežastis, turi turėti teisę į bent keturių savaičių mokamas kasmetines atostogas.
- 31 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visą nacionalinę teisę, ypač Darbo kodekso L. 223-4 straipsnį, ir taikydamas nacionalinėje teisėje pripažintus aiškinimo metodus, kad būtų užtikrintas Direktyvos 2003/88 veiksmingumas ir priimtas ja siekiamą tikslą atitinkantis sprendimas, turi patikrinti, ar jis gali šią teisę aiškinti taip, kad būtų galima darbuotojo nebuvimą darbe dėl vykstant į jį patirto nelaimingo atsitikimo prilyginti vienam iš šiame Darbo kodekso straipsnyje minimų atvejų.
- 32 Jeigu taip aiškinti negalima, reikia išnagrinėti, ar Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalis turi tiesioginį poveikį, ir prireikus, ar M. Dominguez gali juo remtis prieš atsakoves pagrindinėje byloje, ypač savo darbdavį CICOA, atsižvelgiant į jų teisinį statusą.
- 33 Šiuo klausimu iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos išplaukia, kad visais atvejais, kai direktyvos nuostatos savo turiniu yra besąlygiškos ir pakankamai tikslios, asmenys gali jomis remtis nacionaliniuose teismuose prieš valstybę narę, jeigu ji per nustatytą terminą neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę arba perkėlė ją neteisingai (žr., be kita ko, minėto 2004 m. spalio 5 d. Sprendimo *Pfeiffer ir kt.* 103 punktą ir nurodytą teismo praktiką).
- 34 Direktyvos 2003/88 7 straipsnis atitinka šiuos kriterijus, nes valstybės narės juo vienareikšmiškai įpareigojamos pasiekti tikslų rezultatą, kuris nėra susietas su jokia juo nustatytos normos, pagal kurią kiekvienas darbuotojas turi turėti teisę į bent keturių savaičių mokamas kasmetines atostogas, taikymo sąlyga.
- 35 Nors Direktyvos 2003/88 7 straipsnis palieka valstybėms narėms tam tikrą diskreciją nustatyti jame numatytos teisės į mokamas kasmetines atostogas įgijimo sąlygas, vis dėlto ši aplinkybė neturi poveikio šiame straipsnyje įtvirtintos pareigos tiksliam ir besąlygiškam pobūdžiui. Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad Direktyvos 2003/88 7 straipsnio nėra tarp šios direktyvos nuostatų, nuo kurių pagal jos

17 straipsnį leidžiama nukrypti. Taigi galima nustatyti minimalią apsaugą, kurią bet kuriuo atveju pagal šį 7 straipsnį turi įgyvendinti valstybės narės (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Pfeiffer ir kt.* 105 punktą).

- 36 Kadangi Direktyvos 2033/88 7 straipsnio 1 dalis atitinka tiesioginio veikimo sąlygas, taip pat reikia konstatuoti, kad CICOA, vienas iš atsakovų pagrindinėje byloje ir M. Dominguez darbdavys, yra institucija, vykdanči veiklą socialinės apsaugos srityje.
- 37 Iš tiesų nusistovėjusioje teismo praktikoje numatyta, kad pati direktyva negali įpareigoti asmens, dėl to ja iš esmės negalima remtis prieš asmenį (žr., be kita ko, 1994 m. liepos 14d. Sprendimo *Faccini Dori*, C-91/92, Rink. p. I-3325, 20 punktą; 1996 m. kovo 7 d. Sprendimo *El Corte Inglés*, C-192/94, Rink. p. I-1281, 15 punktą; minėto Sprendimo *Pfeiffer ir kt.* 108 punktą ir Sprendimo *Kücükdeveci*, C-555/07, Rink. p. I-365, 46 punktą).
- 38 Vis dėlto reikia priminti, kad kai asmenys gali remtis direktyva prieš valstybę, tai jie gali daryti, kad ir koks būtų jos statusas – kaip darbdavės ar viešosios valdžios institucijos. Abiem atvejais reikia vengti, kad valstybė gautų naudos dėl Sąjungos teisės nesilaikymo (žr., be kita ko, 1986 m. vasario 26 d. Sprendimo *Marshall*, 152/84, Rink. p. 723, 49 punktą; 1990 m. liepos 12 d. Sprendimo *Foster ir kt.*, C-188/89, Rink. p. I-3313, 17 punktą ir 2000 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Collino ir Chiappero*, C-343/98, Rink. p. I-6659, 22 punktą).
- 39 Be to, tarp subjektų, kurių atžvilgiu galima remtis tiesioginį poveikį galinčiomis turėti direktyvos nuostatomis, yra ir įstaigos, kurioms, kad ir koks būtų jų teisinis statusas, valdžios institucijos aktu ir jai kontroliuojant buvo pavesta teikti viešąsias paslaugas ir kurios dėl to turi nepaprastai didelius įgaliojimus, palyginti su santykiais tarp privačių asmenų taikomomis taisyklėmis (žr., be kita ko, minėtų sprendimų *Foster ir kt.* 20 punktą ir *Collino ir Chiappero* 23 punktą bei 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Farrell*, C-356/05, Rink. p. I-3067, 40 punktą).
- 40 Taigi nacionalinis teismas turi patikrinti, ar Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalimi galima remtis prieš CICOA.
- 41 Jei atsakymas teigiamas, atsižvelgiant į tai, kad Direktyvos 2003/88 7 straipsnis atitinka tiesioginio veikimo sąlygas, nacionalinis teismas turėtų netaikyti jokios Sąjungos teisei prieštaraujančios nacionalinės nuostatos.
- 42 Jeigu neigiamas, reikia priminti, kad net jei direktyvos nuostatos, kuriomis siekiama asmenims suteikti teises ar nustatyti įpareigojimus, yra pakankamai aiškios, tikslios ir besąlygiškos, jos negali būti taikomos bylose, kuriose šalys yra privatūs asmenys (žr. minėto Sprendimo *Pfeiffer ir kt.* 109 punktą).
- 43 Tokioje situacijoje dėl nacionalinės teisės neatitikimo Sąjungos teisei nukentėjusioji šalis vis dėlto galėtų remtis teismo praktika, suformuota 1991 m. lapkričio 19 d. Sprendimu *Francovich ir kt.* (C-6/90 ir C-9/90, Rink. p. I-5357), tam, kad prireikus gautų patirtos žalos atlyginimą.
- 44 Taigi į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip:
- prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visą nacionalinę teisę, ypač Darbo kodekso L.223-4 straipsnį, ir taikydamas nacionalinėje teisėje pripažintus aiškinimo metodus, kad būtų užtikrintas Direktyvos 2003/88 veiksmingumas ir priimtas ja siekiamą tikslą atitinkantis sprendimas, turi patikrinti, ar jis gali šią teisę aiškinti taip, kad būtų galima darbuotojo nebuvimą darbe dėl vykstant į jį patirto nelaimingo atsitikimo prilyginti vienam iš šiame Darbo kodekso straipsnyje minimų atvejų,

- jeigu taip aiškinti negalima, nacionalinis teismas, atsižvelgęs į atsakovų pagrindinėje byloje teisinį statusą, turi patikrinti, ar prieš juos galima remtis Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalies tiesioginiu veikimu,
- jeigu nacionalinis teismas nepasiekia Direktyvos 2003/88 7 straipsnyje numatyto tikslo, dėl nacionalinės teisės neatitikimo Sąjungos teisei nukentėjusioji šalis gali remtis minėtu Sprendimu *Francovich ir kt.*, kad prireikus gautų patirtos žalos atlyginimą.

Dėl trečiojo klausimo

- 45 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 2003/88 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jis draudžia nacionalinės teisės nuostatą, kurioje, remiantis darbuotojo laikinojo nedarbingumo atostogų priežastimi, numatyta šia direktyva nustatyta minimali keturių savaičių ar ilgesnė mokamų kasmetinių atostogų trukmė.
- 46 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kaip nurodyta šio sprendimo 30 punkte, kad Direktyvos 2003/88 7 straipsnyje nedaromas joks skirtumas, nelygu darbuotojui teisėtai suteiktų laikinojo nedarbingumo atostogų priežastis, nes kiekvienas darbuotojas, esantis laikinojo nedarbingumo atostogose dėl nelaimingo atsitikimo, įvykusio darbe ar kitur, arba dėl ligos, nesvarbu, koks jos pobūdis ar priežastis, turi turėti teisę į bent keturių savaičių mokamas kasmetines atostogas.
- 47 Vis dėlto, kaip nurodė generalinė advokatė savo išvados 178 punkte ir Europos Komisija savo rašytinėse pastabose, ankstesniame punkte padaryta išvada nereiškia, kad Direktyva 2003/88 draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, numatančios ilgesnes nei keturių savaičių mokamas metines atostogas, kurios suteikiamos laikantis šioje nacionalinėje teisėje nustatytų reikalavimų.
- 48 Iš tiesų iš Direktyvos 2003/88 1 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies a punkto, 7 straipsnio 1 dalies ir 15 straipsnio aiškiai matyti, kad jos tikslas yra tik nustatyti būtiniausius saugos ir sveikatos reikalavimus dėl darbo laiko organizavimo ir nekludoma valstybėms narėms taikyti darbuotojų apsaugai palankesnes nacionalines nuostatas.
- 49 Taigi valstybės narės gali numatyti, kad pagal nacionalinę teisę suteikta teisė į mokamas kasmetines atostogas gali skirtis, nelygu darbuotojo nebuvimo darbe dėl sveikatos priežastis, tačiau jos visada turi būti ilgesnės ar šia direktyva nustatytos minimalios keturių savaičių trukmės.
- 50 Iš to, kas pasakyta, išplaukia, kad Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ja nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatyta, nelygu darbuotojo laikinojo nedarbingumo atostogų priežastis, šia direktyva nustatyta minimali keturių savaičių ar ilgesnė mokamų kasmetinių atostogų trukmė.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ja draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos arba praktika, pagal kurias teisė į mokamas kasmetines atostogas įgyjama tik per referencinį laikotarpį faktiškai išdirbus minimalų dešimties dienų arba vieno mėnesio laikotarpį.
2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visą nacionalinę teisę, ypač Darbo kodekso L.223-4 straipsnį, ir taikydamas nacionalinėje teisėje pripažintus aiškinimo metodus, kad būtų užtikrintas Direktyvos 2003/88 veiksmingumas ir priimtas ja siekiamą tikslą atitinkantis sprendimas, turi patikrinti, ar jis gali šią teisę aiškinti taip, kad būtų galima darbuotojo nebuvimą darbe dėl vykstant į jį patirto nelaimingo atsitikimo prilyginti vienam iš šiame Darbo kodekso straipsnyje minimų atvejų.

Jeigu taip aiškinti negalima, nacionalinis teismas, atsižvelgęs į atsakovų pagrindinėje byloje teisinį statusą, turi patikrinti, ar prieš juos galima remtis Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalies tiesioginiu veikimu.

Jeigu nacionalinis teismas nepasiekia Direktyvos 2003/88 7 straipsnyje numatyto tikslo, dėl nacionalinės teisės neatitikimo Sąjungos teisei nukentėjusioji šalis gali remtis 1991 m. lapkričio 19 d. Sprendimu *Francovich ir kt.* (C-6/90 ir C-9/90), kad prireikus gautų patirtos žalos atlyginimą.

3. Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad ja nedraudžiama nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatyta, nelygu darbuotojo laikinojo nedarbingumo atostogų priežastis, šia direktyva nustatyta minimali keturių savaičių ar ilgesnė mokamų kasmetinių atostogų trukmė.

Parašai.